

Vertikalni i horizontalni sporazumi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1

Osnovni oblici narušavanja tržišnog natjecanja

Sporazumi između
poduzetnika

Zlouporaba vladajućeg
položaja poduzetnika
na tržištu

Koncentracije
poduzetnika

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

2

2

Sporazumi između poduzetnika

- sporazumi između dva ili više neovisnih poduzetnika
 - ugovori
 - pojedine odredbe ugovora
 - usmeni / pisani dogovori
 - izričiti / prešutni sporazumi
 - usklađena praksa koja je posljedica dogovora
 - odluke poduzetnika
 - odluke udruženja poduzetnika
 - opći uvjeti poslovanja poduzetnika

3

Sporazumi

- Pod sporazumima podrazumijevaju se tri oblika:
 - sporazumi poduzetnika,
 - odluke udruženja poduzetnika i
 - usklađeno djelovanje poduzetnika

4

Sporazumi (2)

- Sporazumi mogu biti:
 - Vertikalni - između poduzetnika koji nisu međusobni konkurenti odnosno koje sklapaju poduzetnici koji u svrhu sporazuma djeluju na različitim razinama proizvodnog ili distribucijskog lanca u odnosu na uvjete po kojima poduzetnici mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene robe i/ili usluge (primjerice, proizvođač – trgovac na veliko – trgovac na malo).
 - Horizontalni - sporazumi između konkurenata, dakle poduzetnika koji djeluju na istom tržištu.

5

Skupno izuzeće određenih kategorija sporazuma

- Uredbe Vlade RH o skupnom izuzeću sporazuma
 - Uredba o skupnom izuzeću prijenosa tehnologije
 - Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika
 - Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila
 - Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju

6

Zabranjeni sporazumi i izuzeća - zakon

- Zabranjeni sporazumi uređeni su člankom 8. ZZTN-a,
- Člankom 10. uređuje skupno izuzeće sporazuma odnosno utvrđuju uvjeti koje pojedini sporazumi moraju ispuniti kako bi bili izuzeti od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a

7

Horizontalni sporazumi

- ugovori, pojedina odredba ugovora, usmeni ili pisani dogovor,
- usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika,
- koji jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, sklopljeni **između dva ili više neovisnih poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije**, a kojima se uređuju uvjeti pod kojima sudionici sporazuma mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene robe i/ili usluge

8

Primjena izuzeća na horizontalne sporazume

- Skupno izuzeće primjenjuju se na horizontalne sporazume sklopljene između dva ili više poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije, a osobito na:
 - a) sporazume o istraživanju i razvoju,
 - b) sporazume o specijalizaciji

Sporazum o istraživanju i razvoju

- zajedničko istraživanje i razvoj ugovornih proizvoda ili tehnologija i zajedničko korištenje rezultata tih istraživanja i razvoja,
- zajedničko korištenje rezultata istraživanja i razvoja ugovornih proizvoda ili tehnologija do kojih su zajednički došli sukladno prethodnom sporazumu između istih poduzetnika,
- zajedničko istraživanje i razvoj ugovornih proizvoda ili tehnologija bez zajedničkog korištenja rezultata tih istraživanja i razvoja,
- plaćeno istraživanje i razvoj ugovornih proizvoda ili tehnologija i zajedničko korištenje rezultata toga istraživanja i razvoja,
- zajedničko korištenje rezultata plaćenog istraživanja i razvoja ugovornih proizvoda ili tehnologija sukladno prethodnom sporazumu između istih sudionika sporazuma, ili
- plaćeno istraživanje i razvoj ugovornih proizvoda ili tehnologija bez zajedničkog korištenja rezultata tih istraživanja i razvoja.

Kada se primjenjuje skupno izuzeće?

- Uvjeti:
 - Svi sudionici sporazuma moraju imati puni pristup rezultatima zajedničkog istraživanja i razvoja ili plaćenog istraživanja i razvoja, uključujući sva proizašla prava intelektualnog vlasništva i posebna znanja i iskustva (*know-how*), u svrhu daljnjeg istraživanja, razvoja i korištenja rezultata tog istraživanja i razvoja i to čim rezultati postanu dostupni
 - svaki sudionik sporazuma mora dobiti pristup svakom prethodno postojećem posebnom znanju i iskustvu (*know-how*) drugih poduzetnika, ako je to posebno znanje i iskustvo (*know-how*) neophodno za iskorištavanje tih rezultata kada sporazum o istraživanju i razvoju osigurava samo zajedničko istraživanje i razvoj ili plaćeno istraživanje ili razvoj.

Izuzeće i tržišni udjeli

- zajednički tržišni udjel sudionika sporazuma ne smije biti veći od 25% mjerodavnog tržišta proizvoda i tehnologije u slučaju sporazuma o istraživanju i razvoju
- zajednički tržišni udjel sudionika sporazuma koji obuhvaća sudionika koji financira istraživanje i razvoj i svih drugih sudionika sporazuma s kojima je taj sudionik zaključio sporazume o istraživanju i razvoju za iste ugovorne proizvode ili tehnologije ne smije biti veći od 25% mjerodavnog tržišta proizvoda i tehnologije u slučaju sporazuma o istraživanju i razvoju

Teška ograničenja

- Skupno izuzeće ne može se primijeniti na sporazume o istraživanju i razvoju, koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana sadrže ograničenja koja imaju za cilj:
 - ograničavanje slobode sudionika sporazuma u provođenju istraživanja i razvoja samostalno ili zajednički s trećim stranama, na području koje nije u vezi s područjem na koje se odnosi sporazum o istraživanju i razvoju ili na srodnom području,
 - ograničavanje proizvodnje ili prodaje,
 - dogovor o cijenama prilikom prodaje ugovornog proizvoda ili licenciranja ugovornih tehnologija trećim stranama,
 - ograničavanje teritorija na koje, odnosno kupaca kojima sudionici mogu pasivno prodavati ugovorne proizvode ili licencirati ugovorne tehnologije,

13

Sporazumi o specijalizaciji

- jednostrani sporazumi o specijalizaciji, na temelju kojih se jedan sudionik sporazuma obvezuje prestati proizvoditi određene proizvode ili se uzdržavati od proizvodnje tih proizvoda, odnosno obvezuje se kupovati te proizvode od drugog sudionika sporazuma, a drugi sudionik sporazuma obvezuje se proizvoditi i isporučivati te proizvode,
- uzajamni (recipročni) sporazumi o specijalizaciji, na temelju kojih dva ili više sudionika sporazuma na uzajamnoj osnovi u cijelosti ili djelomično prestaju ili se uzdržavaju od proizvodnje određenih, ali različitih proizvoda i kupuju te proizvode od drugih sudionika sporazuma koji se obvezuju proizvoditi i isporučivati te proizvode,
- sporazumi o zajedničkoj proizvodnji, na temelju kojih dva ili više sudionika sporazuma zajednički proizvode određene proizvode.

14

Kada se primjenjuje izuzeće?

- sudionici sporazuma prihvate obvezu isključive kupnje i/ili isključive opskrbe, ili
- sudionici sporazuma ne prodaju samostalno proizvode koji su predmet sporazuma o specijalizaciji već zajednički distribuiraju te proizvode

Izuzeće i tržišni udjeli

- Skupno izuzeće za sporazume o specijalizaciji primjenjuje se pod uvjetom da ukupan tržišni udjel sudionika sporazuma na mjerodavnom tržištu nije veći od 20%.
- Ako tržišni udjel sudionika sporazuma u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 20%, a naknadno se poveća iznad tog iznosa, ne više od 25%, izuzeće će se nastaviti primjenjivati tijekom razdoblja od dvije uzastopne kalendarske godine koje slijede godinu u kojoj je prvi put povećan iznos tržišnog udjela iznad 20%.
- Ako tržišni udjel sudionika sporazuma u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 20%, a naknadno se poveća na više od 25%, izuzeće će se nastaviti primjenjivati u razdoblju od jedne kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je tržišni udjel prvi put povećan iznad 25%.

Teška ograničenja

- Skupno izuzeće ne može se primijeniti na sporazume o specijalizaciji, koji neposredno ili posredno, samostalno ili zajedno s drugim čimbenicima pod kontrolom ugovornih strana sadrže ograničenja koja imaju za cilj:
 - utvrđivanje cijena pri prodaji proizvoda trećim stranama;
 - ograničavanje proizvodnje ili prodaje, ili
 - podjelu tržišta ili kupaca.

Vertikalni sporazumi

- ugovor, pojedina odredba ugovora, usmeni ili pisani dogovor,
- usklađena praksa koja je posljedica takvih dogovora, odluke poduzetnika ili udruženja poduzetnika, opći uvjeti poslovanja i drugi akti poduzetnika,
- jesu ili mogu biti sastavni dio ugovora i slično, sklopljeni **između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije**, a kojima se uređuju uvjeti pod kojima sudionici sporazuma mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene robe i/ili usluge;

Vertikalni sporazumi i izuzeća

- Skupna izuzeća primjenjuju se na vertikalne sporazume koja sadrže određena vertikalna ograničenja, a posebno na:
 - sporazume o isključivoj distribuciji,
 - sporazume o selektivnoj distribuciji,
 - sporazume o isključivoj kupnji,
 - sporazume o isključivoj opskrbi,
 - sporazume o franšizi, osim na sporazume o industrijskoj (tehnološkoj) franšizi koji se odnose na proizvodnju proizvoda ili na tehnološki proces u proizvodnji tih proizvoda.
 - sporazume koji sadrže odredbe kojima se kupcu ustupaju ili daju na korištenje prava intelektualnog vlasništva, pod uvjetom da te odredbe ne čine primarni cilj takvih sporazuma, te da su u izravnoj vezi s uporabom, prodajom i/ili preprodajom ugovorenih proizvoda od strane izravnih ili neizravnih kupca.

Sporazum o isključivoj distribuciji

- vertikalni sporazum kojim se dobavljač obvezuje prodati proizvode koji su predmet sporazuma samo jednom distributeru odabranom na određenom području ili posebno određenoj grupi kupaca koja je isključivo dodijeljena tom distributeru.

Sporazum o selektivnoj distribuciji

- vertikalni sporazum kojim se dobavljač obvezuje posredno ili neposredno prodati proizvode koji su predmet sporazuma, samo distributerima izabranim na temelju transparentnih, posebnih kriterija, a distributeri se obvezuju da neće prodavati te proizvode neovlaštenim distributerima.

21

Sporazum o isključivoj kupnji

- sporazum kojim se kupac neposredno ili posredno obvezuje nabavljati proizvode, koji su predmet sporazuma, samo od određenog dobavljača.

22

Sporazum o isključivoj opskrbi

- vertikalni sporazum kojim se dobavljač neposredno ili posredno obvezuje prodavati proizvode, koji su predmet sporazuma, samo jednom kupcu na području Republike Hrvatske u svrhu specifične uporabe ili daljnje prodaje.

Sporazum o franšizi

- sporazum u kojima jedan poduzetnik (davatelj franšize) daje drugome (primatelj franšize), u zamjenu za izravnu ili neizravnu financijsku naknadu, pravo na iskorištavanje franšize, tj. paketa industrijskog ili intelektualnog prava vlasništva u svrhu prodaje određene vrste proizvoda. Paket industrijskog ili intelektualnog vlasništva odnosi se na ime i zaštitni znak, trgovački znak, posebna znanja i iskustvo (know-how), modele, dizajn, autorska prava, tehnološko znanje ili patente koji će se koristiti za daljnju prodaju proizvoda, koji su predmet sporazuma, krajnjim korisnicima.

Izuzeće i tržišni udjeli

- Ako tržišni udjel poduzetnika u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 30%, a naknadno se poveća iznad tog iznosa, ne više od 35%, skupno izuzeće će se primjenjivati tijekom razdoblja od dvije uzastopne kalendarske godine koje slijede godinu u kojoj je prvi put povećan iznos tržišnog udjela iznad 30%.
- Ako tržišni udjel u trenutku sklapanja sporazuma nije veći od 30% ali se naknadno poveća na više od 35%, skupno izuzeće će se nastaviti primjenjivati u razdoblju od jedne kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je tržišni udjel prvi put povećan iznad 35%.

Izuzeće i prihodi

- Skupno izuzeće primjenjuje se i na vertikalne sporazume sklopljene između interesnih udruženja poduzetnika i članova tih udruženja, kao i između interesnih udruženja poduzetnika i njihovih dobavljača,
 - pod uvjetom da su svi njihovi članovi prodavatelji u djelatnosti trgovine na malo,
 - da niti jedan pojedini član interesnog udruženja poduzetnika, zajedno s njegovim povezanim poduzetnicima, ne ostvaruje ukupni godišnji prihod veći od 50 milijuna kuna

Izuzeće i prihodi (2)

- Skupno izuzeće primjenjuju se i na vertikalne sporazume sklopljene između poduzetnika koji su konkurenti pod uvjetom da sporazum ne jamči jednaka prava i obveze svakoj od strana, u slučajevima kada je:
 - dobavljač ujedno proizvođač i distributer proizvoda, a kupac distribuira te proizvode ali ne proizvodi te proizvode ili njihove supstitute, odnosno nije mu konkurent na razini proizvodnje,
 - dobavljač davatelj usluga na nekoliko trgovinskih razina, a kupac prodaje robe i/ili pruža usluge u djelatnosti trgovine na malo, ali nije konkurent dobavljaču na razini trgovine na kojoj kupuje usluge koji su predmet sporazuma,
 - ako kupac ima ukupni godišnji prihod koji nije veći od 50 milijuna kuna

Teška ograničenja

- ograničavanje prava kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda, ne dovodeći u pitanje pravo dobavljača da odredi maksimalnu prodajnu cijenu ili preporuči prodajnu cijenu, pod uvjetom da nije riječ o fiksnim ili minimalnim prodajnim cijenama, koje su rezultat izvršenog pritiska ili poticaja od bilo koje ugovorne strane,
- ograničavanje područja na kojem kupac sudionik sporazuma može prodavati proizvode koji su predmet sporazuma, ili ograničavanje prodaje ugovorenih proizvoda određenoj skupini potrošača,
- ograničavanje članovima unutar sustava selektivne distribucije koji djeluju na razini trgovine na malo, aktivne ili pasivne prodaje proizvoda krajnjim korisnicima, ne isključujući mogućnost zabrane članu unutar sustava selektivne distribucije da djeluje izvan ovlaštenog poslovnog prostora,
- ograničavanje međusobne opskrbe između distributera unutar sustava selektivne distribucije, uključujući ograničenja između distributera koji ne djeluju na istoj razini trgovine,
- ograničavanje dobavljača dijelova, koji te dijelove prodaje kupcu radi ugradnje u novi proizvod, pri prodaji tih dijelova, kao rezervnih dijelova, krajnjim korisnicima ili servisierima, te drugim pružateljima usluga, koje kupac nije ovlastio za popravak ili servisiranje njegovih proizvoda.

Zadaća za sljedeći puta

- Napravite timove od 3-4 studenta
- Pronađite slučaj pred European Competition Agency koji se tiče vertikalnih sporazuma
- Ukratko ga opišite
 - Što je dovelo do njega
 - Kako je komisija reagirala
 - Je li donesena kazna
 - Ako je kolika?

- Veličina – cca 1 stranica